

1st Azerbaijan Chess Composition Cup, 2013

Şahmat bəstəçiliyi üzrə 1-ci Azərbaycan kubokunun

ƏSASNAMƏSİ

- 1-ci Azərbaycan kubokunu Azərbaycan Şahmat Federasiyası Bəstəçilik komissiyası keçirir.
- Yarış 6 bölmə üzrə (ikigedişli-#2, üçgedişli-#3, çoxgedişli-N#, etüdlər -+=, yardımlımat – H#, əksmat- S#) keçirilir.
- Hər müəllif hər bölməyə yalnız bir original (heç yerdə dərc olunmamış) məsələ və ya etüd göndərə bilər. Şərikli əsərlərin iştirakına icazə verilmir.
- Hər hansı bir bölmədə iştirakçıların sayı üç nəfərdən az olarsa, həmin bölmə üzrə yarış keçirilməyəcək.
- 1-ci Azərbaycan kubokunun hakimləri : #2 (ikigedişli) - Bəxtiyar Rüstəmov (Bakı), #3 (üçgedişli) - Rauf Ələvsətzadə (ABŞ), N# (çoxgedişli) - Rauf Ələvsətzadə (ABŞ), etüd - İlham Əliyev (Sumqayıt), S# (əksmat) - Rauf Ələvsətzadə (ABŞ), H# - Bəxtiyar Rüstəmov (Bakı).
- Bəstələr hakimlərə anonim olaraq, yəni müəlliflər göstərilmədən göndəriləcək.
- Yarışın elan tarixi: 8.06.2013.
- Bəstələrin yarışın direktoruna son göndəriş tarixi – 25.06.2013.
- Nəticələrin ilkin elanı – 25.07.2013.
- 1-ci Azərbaycan kubokunun direktoru- Elmar Abdullayev (Şirvan).
- Məsələ və etüdləri aşağıda göstərilən elektron ünvana və ya SMS vasitəsi ilə telefona göndərmək olar: e-mail: abdullaev-elmar@bk.ru, Tel: 070 324 16 50.
- Yarışda hakimlər yalnız qalib 1-3-cü yerləri müəyyən edəcəklər, təltifə düşməyən digər məsələ və etüdlər müəlliflərə qaytarılacaq və onlar həmin bəstələrdən digər yarışlarda istifadə edə bilərlər.
- Qaliblər təltifə düşən bəstələrin dərc olunduğu fəxri fərmanlar, medallar və çempionlar kubokla təltif olunacaq.
- 1-ci Azərbaycan kubokunun bağlanması 2 avqust 2013 tarixdə Sumqayıt şəhərində A.Sarıçevin xatirəsinə həsr olunmuş həlletmə yarışını zamanı keçiriləcək.

1-ci Azərbaycan kubokunun iştirakçıları

12 şəhərdən 20 şahmatçı: Süleyman Abdullayev, Samir Bədəlov (+), Mənsur Məmmədov, Maysar Maysarov, Miradil Zeynallı, Elmar Qasimov (Bakı), İlham Əliyev, Fərid Aslanov (Sumqayıt), Salman Cavadzadə (Gəncə), Elmar Abdullayev (Şirvan), Əsgər Rzayev (Lənkəran), Kənan Vəlixanov (İmişli), Araz Alməmmədov, Aydan Hüseynzadə (Qəbələ), Mübariz Səfərov (Cəlilabad), Ramil Səfərəliyev (Şabran), Nərminə Ruzicəng (Naftalan), Qərib Hüseynov (Bərdə), Vidadi Zamanov (Göyçay).

1-ci Azərbaycan kubokunun ilkin nəticəsi “Olimpiya dünyası” qəzetində dərc olunub: №53 (992) 13-15 Avqust 2013. Göndərilən iradlar əsasən ikigedişi, üçgedişi və yardımlımat bölmələrində oldu. Kubokun son nəticələrini təqdim edirik. Qaliblərə kuboklar, diplomlar və medallar təqdim olundu.

Şahmat bəstəçiliyi üzrə 1-ci Azərbaycan kuboku, 2013

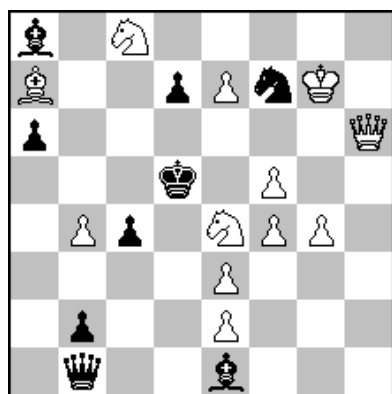
(#2 -İkigedişli)

Hakim: Bəxtiyar Rüstəmov (Bakı)

11 iştirakçıdan 11 məsələ.

7. Kənan Vəlixanov (İmişli)

1-ci Azərbaycan kuboku, 1-ci yer

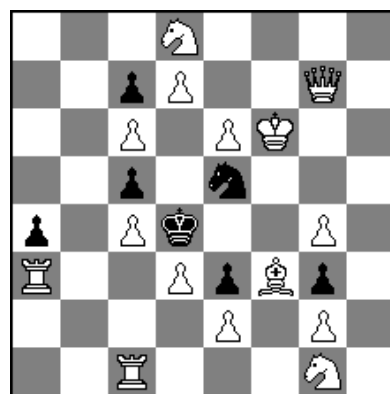

#2

(12+9)

Salman Cavadzadə (Gəncə)

1-ci Azərbaycan kuboku, 2-ci yer

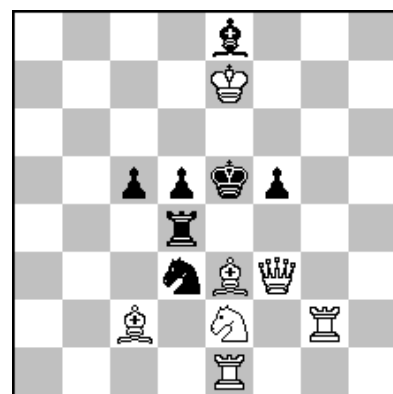

#2

15+7

6. Süleyman Abdullayev (Bakı)

1-ci Azərbaycan kuboku, 3-cü yer

2

b) Td4→c4

7+7

7. Kənan Vəlixanov (İmişli) 1-ci Azərbaycan kuboku, 1-ci yer.

1...Qxe4[a] 2.Sb6#, 1...Kxe4[b] 2.Qh1#, 1...Bc6 2.Sf6#. 1.Qe6+? dxe6!, 1.Qd6+? Sxd6!, 1.Qc6+? Bxc6, dxc6 2.Sf6# 1...Kxc6!, 1.Qb6? ~ 2.Sf6#, 1...Qxe4[a] 2.Qc5 #, 1...Kxe4[b] 2.Qd4#, 1...Bc3+/h4 2.S(x)c3# 1...c3!. Həlli: **1.Qxa6!** [2.Sf6#], 1...Kxe4 [a] 2.Qxc4#, 1...Qxe4[b] 2.Qb5#, 1...Bc3+/h4 2.S(x)c3#.

Üç fazada matların dəyişməsi, qaraların iki müdafiəsinə (Zaqoruyko mövzusu) qaraların hər iki müdafiə gedişi bir xanada (e4) həyata keçirilib. Ağ vəzirin iki kritik giriş gedişi “b6” və “a6” xanalarında. Həll fazasında isə giriş gedişi eyni zamanda antikritikdir, çünki 1...Vxe4 gedişinə 2.Ab6# vəziri bağladığına görə mümkün deyil!. Yaxşı olardı ki, müəllif 1.Ve6 və 1.Vd6 təhlükələrini göstərməsin, çünki onların təkzibi çox kobuddur. Bu təhlükələr olmadan da məsələ çox yaxşıdır.

10. Salman Cavadzadə (Gəncə) 1-ci Azərbaycan kuboku, 2-ci yer.

Həlli: **1.Rc2!** zz, 1. ... Sxd7+ 2. Qxd7#, 1. ... Sf7 2. Kxf7#, 1. ... Sxc6 2. Sxc6#, 1...Sg6 2. Kxg6#, 1. ... Sxc4 2. Rxc4#, 1. ... Sxg4+ 2. Qxg4#, 1. ... Sxd3 2. Rxd3#, 1. ... Sxf3 2. Sxf3#

6. Süleyman Abdullayev (Bakı) 1-ci Azərbaycan kuboku, 3-cü yer.

1...f4 2.Rg5#. 1.Bg5? (2.Bf6#),1...f4! (2.Rg5#) - Ağ kombinasiya (bir variantda). 1.Bh6? (2.Bg7#), 1...Rg4!, 1.Sc3? (2.Bf4#), 1...R~ 2.Qxd5#,1...Sxe1 2.Qxf5#,1...Re4!, 1.Sg3? (2.Bf4,Qxf5#),1...Rf4!.

Həlli: **1.Sc1!** (Bf4#),1...R~ 2.Sxd3#. Ağ koreksiya yarımcıq qalib, çünki 1.Bg5? və 1.Bh6? gedişlərindən sonra mövzunu qurtarmaq üçün ağ filin düzgün gedişi olmalıdır. Müəllifin məsələyə yazdığı təhlildən fərqli olaraq, mövqedə yalnız bir mat dəyişir,1...R~ gedişinə.

b) **1.Bxc5!** (2.Bd6#), 1...Rxc5 2.Qe3#, sərbəst dəyişmə, 1...Sxc5 2.Qxf5#, Ruxlis tipli dəyişmə (qaraların gedişi dəyişir). Müəllif məşhur məsələnin düzülüşündən istifadə edib: "Şaxmatı" (Rıqa),1977, R.Ələvsətzadə, M.Vahidov, Liokumoviç, Y.Vladimirov, Xüsusi mükafat. Sələf məsələnin dəyərin aşağı salır. Həlldə bəzi dəyişikliklər etdim. Məsləhət bilərdim ki, məsələnin həllini qeyd edərkən, müəlliflər kompyuterin verdiyi bütün həlləri göstərməsin. Həmişə çalışmaq lazımdır ki, həll yığcam və aydın olsun.

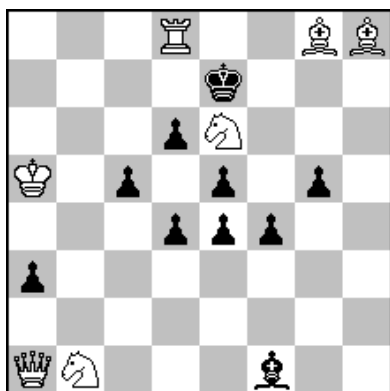
Şahmat bəstəçiliyi üzrə 1-ci Azərbaycan kuboku, 2013
(#3 -Üçgedişli)

Hakim: Rauf Ələvsətzadə (ABS)

5 müəllifdən 5 məsələ.

2. Mübariz Səfərov (Cəlilabad)

1-ci Azərbaycan kuboku, 1-ci yer

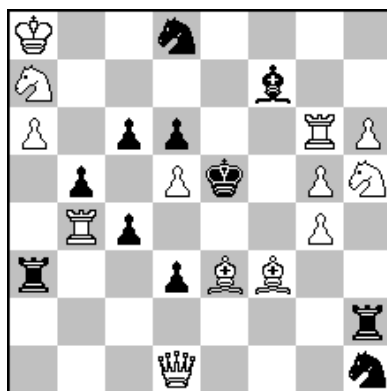

#3

7+10

3. Kənan Vəlixanov (İmişli)

1-ci Azərbaycan kuboku, 2-ci yer

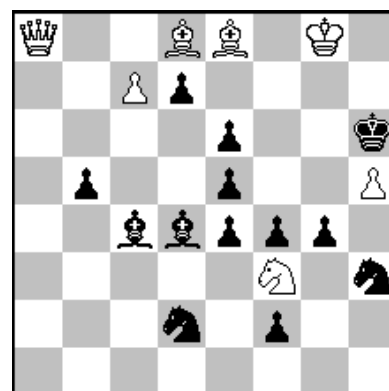

#3

13+11

5. Araz Alməmmədov (Gəbələ)

1-ci Azərbaycan kuboku, 3-cü yer

#3

7+13

2. Mübariz Səfərov (Cəlilabad) 1-ci Azərbaycan kuboku, 1-ci yer.

Həlli: 1.Sd2! (2.Sxe4 - 3.Bf6#), 1...Bd3 2.Qh1 - 3.Qh7# (A), 2...e3 (a) 3.Qb7# (B), 1...Bg2 2.Qb1 - 3.Qb7# (B), 2...e3 (a) 3.Qh7# (A), 1...d5 2.Qxa3 - 3.Qxc5#.

Müasir üslubda üçgedişli məsələ. Müəllif məsələdə Le-Grand mövzusunun olduğunu göstərmiş, ancaq bu düzgün deyil, çünki əgər gedişin tam yazısını nəzərə alsaq, vəzirin gedişləri-matlar uyğun gəlmir. Bəzi problemçilər, məsələn P.Gvozdyak, belə hesab edir ki, gəlmə xanasının uyğun gəlməsi daha vacibdir, getmə xanası isə vacib deyil. Lakin bir çox problemçilər, həmçinin məni daxil olmaqla, belə hesab etmirik, ona görə ki, mövzünün icrasının saflığı pozulur.

3. Kənan Vəlixanov (İmişli) 1-ci Azərbaycan kuboku, 2-ci yer.

Həlli: **1.Sf4!** [2.Re6+! Sxe6 3.Sxc6#, 2...Bxe6 3.Sg6#], 1...Be8 2.Se6 [3.Bd4, Bf4#], 2...Sxe6 3.Rxe6#, 2...c5 3. Bf4#, 1...Rxa6 2.Sxd3+! cxd3 3.Bf4#, 1...Rxb6 2.Se2 [3.Bd4, Bf4#], 2...Se6 3.Sxc6#, 2...c5 3.Bf4#, 2...dxe2 3.Qd4#. Ağ vəzirin rolu bir az geniş olsaydı, onda məsələ 1-ci yeri tuta bilərdi.

5. Araz Alməmmədov (Gəbələ) 1-ci Azərbaycan kuboku, 3-cü yer.

Həlli: **1.Qd5!** [2.Qxd7 - 3.Qg7, Qh7#], 1...d6 2.Sh2 - 3.Sxg4#, 2...Be2 3.Qxe6#, 1...exd5 2.Sh4 - 3.Sf5#, 1...Bxd5 2.Sh2 - 3.Sxg4#, 1...Bc5 2.Sxe5 exd5, Bxd5, Sg5 3.Sxg4#, 2...Be2 3.Sf7#.

İkinci gedişlərdə ağ atın maraqlı oyunu.

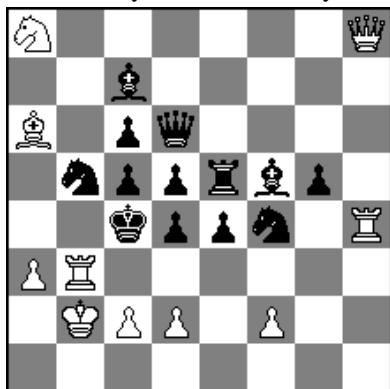
Şahmat bəstəçiliyi üzrə 1-ci Azərbaycan kuboku, 2013
(#N -Çoxgedişi)

Hakim: Rauf Əlövsətzadə (ABS)

6 müəllifdən 6 məsələ.

2. Salman Cavadzadə (Gəncə)

1-ci Azərbaycan kuboku, 1-ci yer

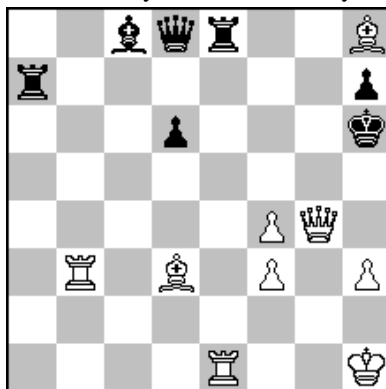

#4

5+4

5. Miradil Zeynalı (Bakı)

1-ci Azərbaycan kuboku, 2-ci yer

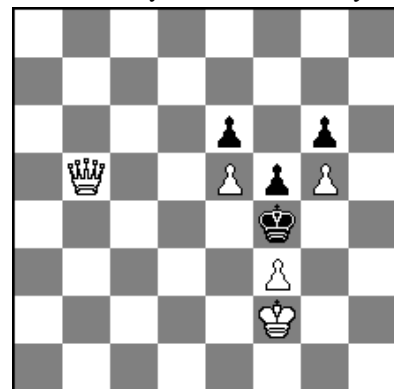

#6

9+7

1. Araz Alməmmədov (Qəbələ)

1-ci Azərbaycan kuboku, 3-cü yer

#4

5+4

2. Salman Cavadzadə (Gəncə) 1-ci Azərbaycan kuboku, 1-ci yer.

1.Qb8? (2.Bxb5+ cxb5 3.Qxb5#), 1...Bd7 2.d3+ Nxd3 3.cxd3+ exd3 4.Rc3# 1...Qd7!. Həlli:
1.Qc8! [2.Sb6+ Bxb6 3.Bxb5+ cxb5 4.Rb4#], 1...Bxc8 2.d3+ exd3 3. Rxf4 Bf5, Qg6, Re3/e2,
dxc2/d2 4.Rc3#, 3...Bxa6, Ba5, Re4, gxf4 4.cxd3#, 1...d3 2.Nb6 Kd4 3.c3+ Nxc3 4.dxc3#,
2...Bxb6 3.Bxb5+ Kd4 4.c3#.

Üçdə bir bağlama mövzusu aydın iki variantda işlənib.

5. Miradil Zeynalı (Bakı) 1-ci Azərbaycan kuboku, 2-ci yer.

Həlli: 1.Re7!! Bxg4 2.Bg7+ Kh5 3.fxg4+ Kh4 4.Bf6+ Kg3 5.Be2+ Kxf4 6.Rf3#, 5...Kf2 6.Bh4#.
Bir variantlı kombinasiya. Güzəl 1-ci gediş.

1. Araz Alməmmədov (Qəbələ) 1-ci Azərbaycan kuboku, 3-cü yer.

Həlli: **1.Qf1!** [2.Qc1+ Kxe5 3.Qc5+ Kf4 4.Qe3#], 1...Kxe5 2.Qd3 f4 3.Qd8 Kf5 4.Qf6#, 1...Kxg5
2.Qh3 f4 3.Qh8 Kf5 4.Qf6#. İki simmetrik variant.

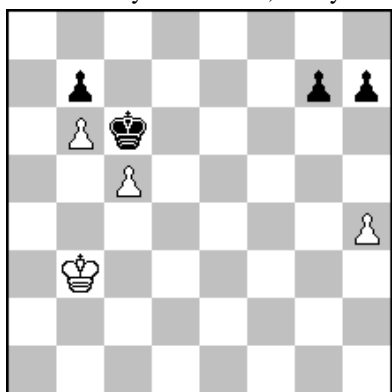
Şahmat bəstəçiliyi üzrə 1-ci Azərbaycan kuboku, 2013

(+= - Etüdlər)

Hakim: İlham Əliyev (Sumqayıt)

6 müəllifdən 6 etüd. Öncə sələflər barədə: 4 saylı etüddə (Miradil Zeynallı) müəllif İuri Akobianın məlum top etüdünə 5 gedişli kobud dəyişmələrlə olan giriş oyunu verib. Etüd ideyalarının inkişafı üçün yolverilməz bir üsuldur. Yerlər aşağıdakı kimi böiüdürlür.

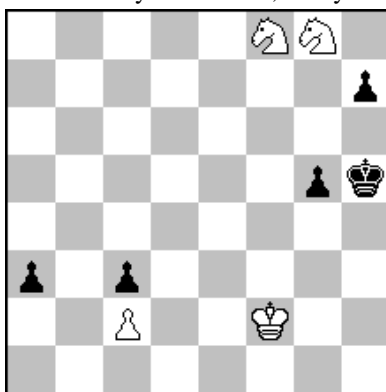
1. Samir Bədəlov + (Bakı)
1-ci Azərbaycan kuboku, 1-ci yer

Heç-heçə (=)

4+4

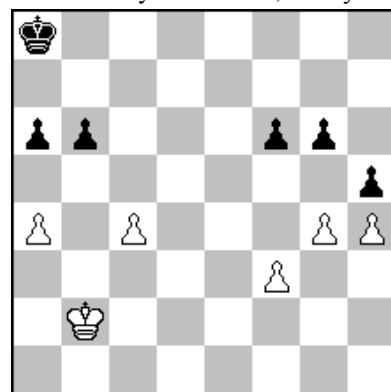
2. Araz Alməmmədov (Qəbələ)
1-ci Azərbaycan kuboku, 2-ci yer

Heç-heçə (=)

4+5

5. Əsgər Rzayev (Lənkəran)
1-ci Azərbaycan kuboku, 3-cü yer

Uduş (+)

6+6

1. Samir Bədəlov + (Bakı) 1-ci Azərbaycan kuboku, 1-ci yer.

1.Kb4! [1.Kc4? g6 2.Kd4 h6 3.Kc4 g5 4.h5 (4.hxg5 hxg5 5.Kd4 g4 6.Ke4 Kxc5 7.Kf4 Kxb6 8.Kxg4 Kc5) 4...g4 5.Kd4 g3 6.Ke3 Kxc5 7.Kf3 Kxb6 8.Kxg3 Kc5 9.Kf4 b5 10.Kf5 b4 11.Kg6 b3 12.Kxh6 b2 13.Kg7 b1Q+] **1...g6** [1...Kd5? 2.Kb5 g6 3.c6 bxc6+ 4.Ka6; 1...h6? 2.h5] **2.Kc4 h6 3.Kd4 g5** [3...Kb5? 4.Kd5 g5 5.hxg5 hxg5 6.Kd6! g4 7.c6! g3 8.cxb7 g2 9.b8Q g1Q=] **4.h5! g4** [4...Kb5 5.Kd5 g4 6.Kd6 g3 7.c6 g2 8.c7 g1Q 9.c8Q Qxb6+ 10.Ke5 Qc5+ 11.Qxc5+ Kxc5 12.Kf5 b5 13.Kg6 b4 14.Kxh6 b3 15.Kg7 b2 16.h6 b1Q 17.h7 =] **5.Ke4** [5.Ke3] **5...Kxc5 6.Kf4 Kxb6 7.Kxg4 Kc5 8.Kf5** və oyun iki hissəyə bölünür / branch:

8...Kd6 9.Kg6 Ke7 10.Kxh6 Kf6 11.Kh7 b5 12.h6 Kf7 13.Kh8 b4 14.h7 b3 pat / stalemate,

8...b5 9.Kg6 b4 10.Kxh6 b3 11.Kg7 b2 12.h6 b1Q 13.h7 nəzəri heç-heçə / teoretical draw.

Ağ şah ilk gedişdə qara piyadadan uzaq düşməmək üçün temp itirir ki, bu da sonda oyunun iki hissəyə şaxələnərək pat və nəzəri heç-heçə ilə qurtarmasına səbəb olur.

2. Araz Alməmmədov (Qəbələ) 1-ci Azərbaycan kuboku, 2-ci yer.

1.Nf6+ Kh4 2.Ne6 a2 3.Nd4 a1Q 4.Nf3+ Kh3 5.Nxg5+ Kh2 [5...Kh4 6.Nf3+] **6.Nf3+ Kh1 7.Ne4 Qa7+ 8.Kg3 Qb8+ 9.Kh3 Qc8+ 10.Kg3 Qc7+ 11.Kh3 Qd7+ 12.Kg3 Qg7+ 13.Kf2 Qg2+ 14.Ke3 Qg7** [14...Qxc2 15.Ng3+ Kg2 16.Ne1+] **15.Kf2 Qa7+ 16.Kg3** heç-heçə / draw.

Fəal atlarla ağ şahın əməkdaşlığı maraqlı mövqeli heç-heçə ilə bitir. Etüdüün ideya sələfləri var, məsələn: C.Peronace, Rinck MT 1955, 3-4-cü mükafat.

5. Əsgər Rzayev (Lənkəran) 1-ci Azərbaycan kuboku, 3-cü yer.

1.Kc3 Kb7 2.Kd4 Kc6 3.f4! f5 [3...hxg4 4.f5! gxf5 5.h5 g3 6.Ke3] **4.gxf5** [kichik dual 4.gxh5] **4...gxf5 5.Ke5 Kc5 6.Kxf5 Kxc4 7.Ke5!** [7.Ke6? b5 8.axb5 axb5 9.f5 b4 10.f6 b3 11.f7 b2 12.f8Q b1Q 13.Qc8+ (13.Qf4+ Kc3=) 13...Kd4=; 7.Kg5? b5 8.axb5 axb5 9.f5 b4=] **7...b5 8.axb5** [8.f5? bxa4] **8...axb5 9.f5 b4 10.f6 b3 11.f7 b2 12.f8Q b1Q 13.Qc8+! Kd3** [13...Kb3 14.Qb7+ Kc2 15.Qxb1+ Kxb1 16.Kf5 Kc2 17.Kg5 Kd3 18.Kxh5 Ke4 19.Kg6] **14.Qf5+ Ke3 15.Qxb1** uduş / wins. Yarma, ağ şahla xananın seçimi və vəzirin xətt uduşu. Ancaq heyif ki, 4-cü gedişdə dual var, lakin mən onu elə də böyük dual saymıram.

Şahmat bəstəçiliyi üzrə 1-ci Azərbaycan kuboku, 2013

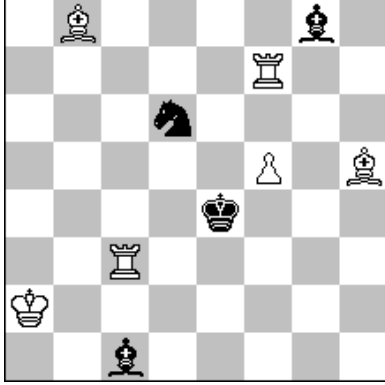
(H# -Yardımlımat)

Hakim: Bəxtiyar Rüstəmov (Bakı)

8 iştirakçıdan 8 məsələ.

5. Kənan Vəlixanov (İmişli)

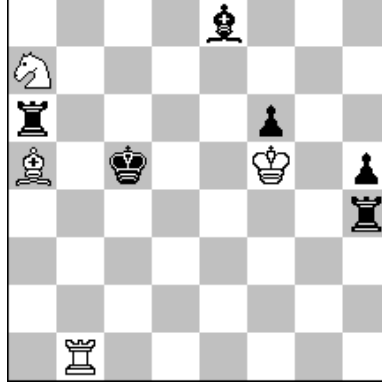
1-ci Azərbaycan kuboku, 1-ci yer

H#2 4 Sol 6+4

3. İlham Əliyev (Sumqayıt)

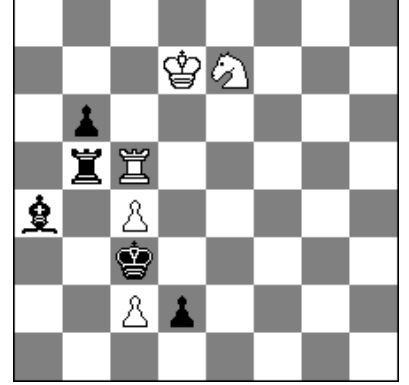
2-ci Azərbaycan kuboku, 2-ci yer

H#2 2 Sol 4+6

7. Anatoli Piriverdiyev (Bakı)

1-ci Azərbaycan kuboku, 3-cü yer

H#2 2 Sol 5+5

5. Kənan Vəlixanov (İmişli) 1-ci Azərbaycan kuboku, 1-ci yer.

1.Bh7 Rd7 (A) 2.Sxf5 Bf3 (B)#, 1.Kd5 Bf3 (B) 2.Se4 Rd7 (A)#,
1.Be3 Bxd6 (C) 2.Bd4 Bf3 (B)#, 1.Bg5 Bf3 (B) 2.Kf4 Bxd6 (C)#.

Qravyura (cəmi 10 daş), ağ daşların “d7, d6 və f3” xanalarında silsilə funksiyasının dəyişməsi. Ağ ağxanalı fil 4 fazada “f3” xanasına hərəkət edir ki, bu da digər ağ daşların “d7 və d6” xanalarında funksiyalarının dəyişməsinə gətirir (HOTF məsələ). Bir fiqurun 4 dəfə eyni xanaya hərəkəti müxtəlif məqsədlərlə. Qaraların oyununda iki dəfə bağlı topun açılması və 4 variantda qara şahın azad xanalarının uzaq blokları ilə. Müəllifin fikrincə yenilikdir!

3. İlham Əliyev (Sumqayıt) 1-ci Azərbaycan kuboku, 2-ci yer.

1.Re6 (R~?) Kxe6 2.Rc4 Bb6#, 1.Re4 (R~?) Kxe4 2.Rd6 Rc1#. Qravyura. Ağ əsilzadə, qara topların kritik xanalarda fəal qurbanı Çumakov mövzusu ilə birləşdirilib.

7. Anatoli Piriverdiyev (Bakı) 1-ci Azərbaycan kuboku, 3-cü yer.

1.Rb2+ Sc6 2.b5 cxb5#, 1.Kb4 cxb5 2.Ka5 Sc6#. Az fiqurlu düzgün matlar.

Şahmat bəstəçiliyi üzrə 1-ci Azərbaycan kuboku, 2013

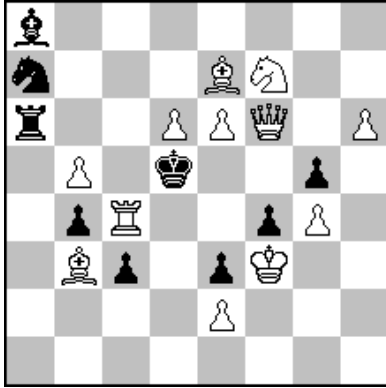
(S# - Əksmat)

Hakim: Rauf Əlövsətzadə (ABS)

5 müəllifdən 5 məsələ.

1. Kənan Vəlixanov (İmişli)

1-ci Azərbaycan kuboku, 1-ci yer

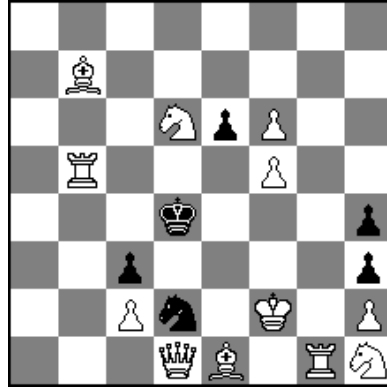

S#3

12+9

4. Araz Alməmmədov (Qəbələ)

1-ci Azərbaycan kuboku, 2-ci yer

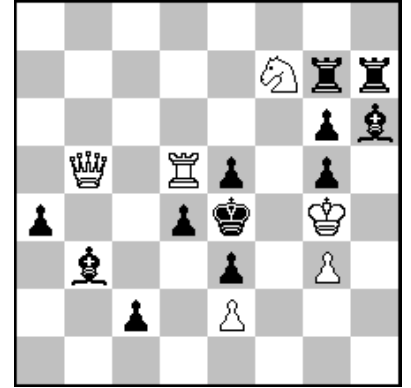

S#3

12+6

3. Salman Cavadzadə (Gəncə)

1-ci Azərbaycan kuboku, 3-cü yer

S#3

6+12

1. Kənan Vəlixanov (İmişli) 1-ci Azərbaycan kuboku, 1-ci yer.

1.Sd8? [2.Qe5+ Kxe5 3.Re4+ Bxe4#] 1...Rc6!, 1.Ba2?[2.R~+ Rxa2, b3 3.Rc5+ Kxc5#]

1...Bc6!. Həlli: **1.Sh8!** [2.Qe5+! Kxe5+ 3.Re4+! Bxe4#], 1...Sc6 2. Rxb4+ Kc5 3.Qd4+! Sxd4#,

1...Rc6 2.Rxc3+ Rc4 3.Qe5+! Kxe5#.

Eyni xanada yanlış izlərin gözəl təkzibi. Kubokun ən yaxşı əksmatı.

4. Araz Alməmmədov (Qəbələ) 1-ci Azərbaycan kuboku, 2-ci yer.

Həlli: **1.Ba6!** zz 1...exf5 2.Ke2 f4 3.Sf2 f3#, 1...e5 2.Ra5 e4 3.Be2 e3#.

Suqsvanqdan sonra iki aydın variant.

3. Salman Cavadzadə (Gəncə) 1-ci Azərbaycan kuboku, 3-cü yer.

1.Rxd4+? exd4 2.Qc6+ Bd5 3.Qe6+ Bxe6# 1...Kxd4!.

Həlli: **1.Qd7!** (2.Rxd4+! exd4 3.Qe6+! Bxe6#), 1...Bxd5 2.Sxg5+! Bxg5 3.Qf5+! gxf5#.

Təhlükə variant hesab olunsa da, daha bir variant pis olmazdı...